

תיאטרון

גרוש בקושי

אופרה בגרוש (הבימה) בכמויו של יוסף מילוא, בתפאורה של תיאור אוטו ובהנהלתו המוסיקאלית של פרנק פלג, שהיה גרוש — בקושי. מחזהו הנפלא של ברטולד ברכט, ההופך את העולם לפארוזה של חבר גנבים וקבצנים, התקבל כפארסה מגוון חכת ועלובה ומוכר הצגות של האוהג בתקופתו הידודה ביותר.

מקי סכינאי איש העולם התחתון של לונדון, המפיל את חתייתו על פני כל העיר, מגולם בידי קלאצ'קין כמוקיון עליו, שאינו מסוגל להטיל את מוראו אפילו על זנוב, גם שאר השחקנים אינם מפגרים אחריו במלוי בלתי מוצלח של תפקידיהם, ול-טובתם הם רצוי שלא לנקוב בשמות. רק עדה טל, בתפקידה של לוסי, מחייה את הבמה בהופעתה הקצרה, במערכה השנייה. עוד יותר מועז מרצח המחזה, היה אונם המוסיקה. קורט חילל, שהוציא לעצמו שם עולם במנגינות הנפלאות שחיבר למחזה אוסרטי זה כימים הטרנס-נאציים בגרמניה, לא רק שמתהפך קברו באתם ערבים בהם מרצ המחזה, אלא גם סותם מדמי את חוריי האזנים שבגלגלתו באבני כורכר. אין אפילו האמאה בין נגינתה הגרועה של התזמורת לבין הביצוע הגרוע של השירים, היוצאים מפי השחקנים המזמרים ללא לחן. חזוק הגורל הוא שהבימה הודרה להקליט את השירים, והתקליטים המנציחים את הכשלון כבר היו מוכנים למכירה בערב הצגת הבכור, בה בעשר לירות החתיכה ארץ-נגן.

דמויות בלי בצל

נדירה בשנים (הקאמרי) בירי נדנה עשית מכל של טלפון, ליד שפופרת אחת יושבת אורנה פורת בתפקיד גיטל מוסקה, ובצפה השני של הקו יוסף ידן, בתפקיד גירי ראגן.

הסיפור עובד ומצחיק לסרוגין, על שתי נפשות בודדות בבינגול הממוני של ניר-יורק. ידן הגו עורך-דין מאתח ממניית הדרום שנפרד מאשתו, ואחרי שנה של דכאון והונחה עצמית מנסה לעודד את עצמו בחיזור אחרי עזרה יהודיה, תופרת רגשית ומימאה וחסרת אופי. החיזור מצ-ליח והרוסא מת. עורך-דין גירי ראגן, שידידותו עם גיטל ריפאה אותו מדכאונו ונסכה בעצמותיו כוח נפשי, עויבה וחוזר אל אשתו.

הסיפור הנוגע ללב מנסה לסחוט דמויות מעיני הצופים ומשתמש לשם כך בכל הי-סממנים האפשריים, מלבד חיתוך בצל. אורנה פורת מצליחה, במישוק יוצא מהכלל, לגלם דמות טרגית, הכובשת את לב הצופים כבר מהרגע הראשון. בכך היא גונבת את ה-צגה מיפסי ידן, שרק בעמל רב ולרגעים ספורים מצליח להודות עם הדמות אותה הוא מייצג. ההודות שלמה יותר, כשעליו להפנין גסות שלמה פחות כשעליו לבטא רגשות עזנה ורוך והברקות אינטלקט-אליות. בימיו של גרשון פלוטקין שוטף וקל, אך התסאורה מסורבלת ומלאה פרטים מיותרים המפריעים לשני השחקנים לנוע למרות שנדנה בשנים הוא מחזה קופה מובהק, עלול הקהל להתקשות בעיכולו בני-לל מעיט המשתתפים. כי בסופו של דבר, אין הנוודה בשנים אלא נדירה באחת — נדנה של אורנה פורת. ידן ממלא רק תפקיד של משקלות, שהונחה על הנוודה כדי לשמור על שחי המשקל.

ציור

בידיות כסמל אסחרי

יוסף פרחי (גלריה צ'מרינסקי), חתן הפרס הצרפתי לציור פרי גראן 1960, מטעם המאזון דאזינואלקסואל, שנוסף על פרס לציור, מנהל מסעדה וזלה בשדרות מונ-סרנס, והמוכר לכל הישראלים כיום שהוא סמוך לקפה סלגט, עורך זו הפעם השנייה, תוך שנתיים, תערוכת יחיד בתל-אביב.

הצלתו של פרחי, שהגיע ארצה לצורך תערוכה זו, הייתה מסחררת. עד לפני ארבע שנים, היה פרחי, שעלה ארצה מבולגריה, תלמיד במכון לציור ע"ש א. אבני. רק ב-1956 החליט לסיים את תקופת לימודיו, שנמשכה שבע שנים רצופות, ולצאת לפאריס. את שנתו הראשונה בילה בצביעת קירות בבתי יהודים אמידים בפאריס, בשתיים קפה כטלגט וברישום סקיצות באקדמיה של הגראן סווייאר וקולורטי. לאחר שנת צב-עות, החליט להעז ולהופיע בתערוכת-יחיד.

ציור פרחי

מי מדבר בשם מי

של ארגון מסעי פרסומת לתערוכותיו, מסר פרחי צד זה של האמנות לאותו ז'אן פייאר פאסקאל, כתב ישראלי של לה פריזיאן הצרפתי ומשתתף קבוע בליאנופורמטיון הישראלי. בעקבות התערוכה המתקיימת ב-גלריה צ'מרינסקי, הציג ז'אן פייאר פאסקאל לעיתונות הישראלית מאמרים הדנים בשבחו של פרחי, בנוסח:

"פרחי הגו אחד מיחידו סגולה בעולם ה-אמנות, אשר מצא את המזיגה הנכספת ש-בין ההישגים הציוריים האבסטרקטיים של תקופתו לבין התגלמותה של השירה ב-דמותה הריאלית... העומד לפני יצירתו של פרחי חש בקשר נפשי ישיר, כיוון שהיא אבסטרקטיה לחייו בהמה וחידרה לחיק העתידי."

שבחים כאלה לאמן צעיר הם נדירים מאוד כימים טרופים אלה, כשקינאה וצרות-האופק מושלים בכיפה, והם מאירים את הצייר הצעיר באור חיובי מאוד. מה שז'אן פייאר פאסקאל שוכח להוסיף הוא: שהוא אחיו של הצייר יוסף פרחי.

מאחורי הקלעים

נתיב יסורים של קרנף

עוד לפני שמחזהו של המחזאי הצרפתי אויג'ין יונסקו, הקרנף, הוצב על קרשי הבמה הצרפתית וזכה להצלחה, נפל לידינו של הבמאי הישראלי ניסן נתיב. הוא התרשם ממנו כל כך, שפנה לאקו"ם וביקש לקנות את זכויות ההצגה, כדי להעלותו על קרשי במה עברית. כפי שנהוג במקרים כאלה, פנה אקו"ם הישראלי אל אקו"ם הצרפתי, שנתן אל יונסקו, שהסכים למכור את זכויות התרגום וההצגה בשפה העברית לתקופה של 18 חודש, תמורת 5% של ההכנסה ברוטו ומיקדמה של 300 פרנק צרפתי (חששים) על חשבונו. כאשר הגיע בחודש מרץ האיטור הסופי של יונסקו, שילם נתיב 150 ל"י והמחזה עבר לרשותו.

בזמן שניסן שקד על תרגום המחזה וניסה להרכיב צוות שחקנים מתאים, הגיעו ארצה הדי ההצלחה הגדולה שהיו למחזה בפאריס. התיאטרונים ניצורו פתאום והתחילו לחפש את המחזה. כשנודע להם שהזכויות כבר נרכשו, פנו אל נתיב וניסו להוציא את המחזה מידי. הקרנף עבר קריאה ראשונה בהבימה איליו הקאמרי הציג לנתיב להעלות את המחזה בערב קריאה. במסגרת ערבי הקריאה של התיאטרון. אולם מחזהו של יונסקו, שהוא תיאטרלי מאוד, לא התאים להופעת קריאה בלבד.

בינתים נתקל נתיב בקשיים בהרכבת ה-צוות, כי בין כל השחקנים שהיו פנויים באותו זמן, לא נמצא שחקן מתאים לתפקיד הראשי. כשראה שלא יוכל להציג את הקרנף בצורה שתבטיח רמה נאותה, החליט נתיב לאסוף את ידיו מתכניתו המקורית, וחזר לנהל משאומתן עם הבימה. תחילה ניסה להבטיח לעצמו את תפקיד הבמאי, אך מששמע שהבימה מתכוונת להזמין את הבמאי שמבצע את המחזה באמריקה עם יונסקו עצמו או, במקרה שלא תיענה, את ז'אן מארי סארו — אחד מטובי הבמאים הצעירים של צרפת — הסכים למסור את הזכויות להבימה ללא כל תנאים, ובלבד שיהיו לו 150 לירות שילם כמיקדמה לאקו"ם.

השבוע, עוד לפני שהגיע אל נתיב הציק על 150 ל"י, כבר הודרה הבימה להכניס את הקרנף לתוך הרפרטואר של השנה הבאה, בתוך מודעה שפרסמה בתכניה של מחזה בתיאטרון הקאמרי.

כמו אלפי ציירים אחרים, אסף גם פרחי כמה מעבודותיו ונשאם אל אזור הגלריה הקטנות שבחוב דה סאן, כי בגלריות אלה אפשר להציג ללא תשלום, אם הציורים נושאים חן בפני בעל הגלריה. בברכים כוש-לות נכנס פרחי לגלריה הראשונה, דה לה ווינצ'י, ובעלת הגלריה, לאחר מבט חטוף בציוריו, הציעה לו תערוכת יחיד בסוף ה-שנה. פרחי הסתיבלנות הלך לנסות את מזלו גם בגלריה בנואזיס, שהתלהבה עוד יותר והעמידה את המקום לרשותו מיד. על התערוכה הראשונה סיפר העתונאי הצרפתי, ז'אן פייאר פאסקאל, שזכתה להצלחה מדהימה ועוד ביום הפתיחה נמכרו כל התמונות.

הצלחת המכירה והתלהבות מבקרי האמ-נות המקצועיים הביאו לפרחי לא רק כסף מזומן, אלא גם את החוזה הראשון, שהסיר מעליו דאגות פרנסה שוטפת. גלריה בנואזיס, בשיתוף עם אמריג'נה של ציירים, ג'ב' מנוון, החתימו אותו על חוזה בו התחייבו לשלם לו סך של 60 אלף פרנק ישנים לתורש, תמורת שתיים עשרה תמונות לשנה, בגודל של 20 פיג'רי כל אחת. נוסף לכך, התחייבו לממן את כל התערוכותיו האחרות ברחבי העולם, תמורת 50% מההכנסות ברוטו.

נוסף לחוזה זה, קשור פרחי גם עם שני אספנים פרטיים, הרוונת דה-סיגרה והאספן קלרמן, שהוסיפו לתקציבו החדשי עוד 60 אלף פרנק תמורת שלש תמונות לשנה. עוד לפני שפג תקפו של החוזה עם גלרית בנואזיס בחודש ספטמבר השנה, ערך תערו-כת יחיד נוספת בגלריה של הפרס דאזיני-סאלאקסואל, שהעניקה לו את הפרס הנכסף. בין שני אירועים אלה הספיק פרחי להציג גם במונטה-קרלו, בשטראסבורג, בפאריס, ב-ריסל ובישראל, וכל התערוכות הללו הצי-טינו באחוז מכירה גבוה מאוד של התמו-נות, ללא תקדים, כמעט, אצל אמנים צעירים. הצלחתו של פרחי, שאינו צייר מופשט, בתקופה בה מושל הציור המופשט בכיפה, היא יוצאת דופן. ציוריו מצטיינים בפשטות על רקע של גוף מטושטש-צורה — ים, שמים או רחוב שומם שבתי שרויים באופל — מציב פרחי עצב בודד; עץ, ספינה, עציץ וכו' פרח אחד, המשרים על הגוף המטושטש מצברוח של בידיות, שיש בה מן התמי-מות.

יחסי ציבור לתערוכה. בעוד ש-התמימות מציינת את סגנונו של פרחי באמ-נות, מציינת חריפות פקחית וממולחת את עסקיו המסחריים. כדי להשתחרר מהטרח

פיג'רי, פייסז' ומארין הם שלושת יחסי הגדלים של תמונות שמן, המקובלים בציור הקלאסי. התספר 20 מציין את הגודל ה-מוחלט, שהוא: 60 על 73 ס"מ.

סרטים

מערכון בלי ציור

חולות לזהמים (ארץ ישראל) מתחים את הרקע ל-הראשון, המגיש סיפור הרפת-אפיני בסגנון סרטי הסקרין הא-רומי שניידר.

השריף של מחוז ישראל (נתן כוגן) החליף את כוכב המשטרה הפדרלית בכוכב של קצין משטרת ישראל, מודא-מאוד. מדי פעם עוברים אורחיו את גבול המחוז השכן, הנרגים מכדורי האינויאנים החובשים הפעם כפיות במקום נוצות. הוא מנסה למנוע הסתננות זאת, אולם מתחת לאפו מתארגנת כנופית חוצי גבול חדשה. היוזמת היא אשת התשוקות הטיפוסית המופיעה בכל מערבון, אלא שהפעם היא אינה יגיגית ובמקום מגפיים ושמלה המי-גיעה עד לקרסוליה היא מופיעה בגיגים ומכנסים קצרים. המחשוף נשאר ללא שינוי. דינה (דליה לבאי), שחברה לא חזר מסיוורו מעבר לגבול, מארגנת את הכנופיה.

בבאר של בית-המרזח היא מפתה את הגבל השיגרת (אברהם גולדברג), להצטרף למסע תמורת בצע כסף ובצע בשרים. מחזת הבוק-רים הסמוכה, הנקראת קיבוץ, היא מגייסת בוקר מעולה (אורי זוהר), מהקולג' העי-רוני היא אוספת תלמיד חכם (הלל נאמן), ובחנות התקליטים העירונית היא מוצאת את השלומיאל החייב להיות בכל חבורה שכזאת (עודד קוטלר).

יחד הם יוצאים לעיירת המתישבים במערב — סיטרה, שם הם מקחים למצוא את החבר האבוד וכמה מסמכים עתיקים העשויים להעשיר אותם.

בני לקב בחילה. כשגמלים מזרחיים

מחליפים את מקום סוסי הבוקרים המסור-תיים, ונופו המרהיב של הנגב ממלא את מקום ערכות אריונה, מתקדמת השירה ב-דרך הייסורים שלה למסרתה. שם בוגד דולם הנבל, ואילו הבוקר הטוב (אורי זוהר) זולק אחריו להשיגו, בדהרה שגרי קופר לא היה מבייש בה. בסופו של דבר נהרגים כולם מכדורי האינויאנים בעלי הכפיות, שרק תנ"י הקולג' המוקדם חוזר פצוע, אך חי. הסרט הוא סרט עלילה ברובו, אינו משי-איר הרבה מקום לגילוי כשרונות המשחק של המשתתפים בו. למרות זאת מתגלים שלושה מהשחקנים: אורי זוהר, עודד קוט-לר ודליה לבאי, כבעלי תנונים יסודיים של שחקני קולנוע. גילה אלמגור בתפקיד משני, היא היחידה המחלאת את תפקידה בצורה מושלמת.

למרות הגיחוך הרב שבמספר סצינות בעלילה הדמיונית, הצלית הבמאי לשמור על מתח לכל ארכו של הסרט, שגבורו הראשי הוא ללא ספק הנוף הישראלי, שהוסרט בצבעים מרהיבים ובצילומים מעולים.

אחד הליקויים התמורים בגרסה העברית של הסרט הוא פס הקול הלקוי, המוריד במידה רבה את רמת המשחק אליו הוא מתלחה. הסיבה טמונת בחובה סוד: כמעט אף אחד מן השחקנים אינו מדבר בעצמו. הסינכרוניזציה העברית בוצעה בגרמניה, בעהדרם של רוב השחקנים. נוסבאום ליקט מרחיבו את כל הישראלים שנודמו לברלין באותה עת, נתן להם לדבר במקום השחקנים. רק גילה אלמגור והלל נאמן הוכחו במיוחד מישראל. גילה מדברת בסרט את תפקידה

"חולות לזהמים"

מי מדבר מרגונו של מי?